

TEXT **MOISÈS DE PABLO**
FOTOGRAFIA **CONXI MOLONS**

Jordi Mestre i Vergés (Girona, 1953) és un fotògraf de raça, amb llambregades genials en els primers plànols de personatges que sorgeixen d'indrets llunyans, alguns d'ells en els escenaris bèl·lics més cruels del món, que mostra a la seva casa i estudi de Sant Miquel de Fluvià. El gironí ha restaurat part del llegat d'un geni com Català-Roca. Forjat a *El Periódico*, va ser 10 anys el fotògraf d'Atapuerca, un dels *sancta-santorum* de la comunitat arqueològica mundial. Ha escrit *Identificación y conservación de fotografías*, un manual exitós. Responsable de fotografia científica a l'Iphes (Institut Català de Paleocologia Humana i Evolució Social), la seva feina, de vegades poc coneguda, recupera les imatges d'un explorador excepcional com Eduard Toda o els primers fotògrafs artistes ibèrics, els pictoralistes.

Fa 43 anys va començar a fer fotos amb persones com Emili Massanes, que dona nom a l'arxiu gironí: «Jo li feia les fotos, perquè era el seu amic. Aquells fotògrafs es feien els líquids per revelar. Després ja es podien comprar. Jo vaig arribar en el trànsit i, com Carles Vivó, estava a l'Associació Fotogràfica i Cinematogràfica, l'AFIC, que després va ser la casa del ciclista Armstrong». Ha revelat milions de fotografies i com a estudiant de químiques tenia per la mà aquestes eines tan pròpies d'alquimista. És un enamorat del seu jardí empordanès: «tinc ànima de poeta», comenta. Present des del número zero d'*El Periódico*, aquell periodisme era tipus *Primera Plana*. Molt reportatge, molta denúncia. «Eren les pitjors escoles», diu, sorneguer. En el seu estudi, a les parets, desfilen escenes de mig món. Primers plànols d'individus que transcendeixen el territori, per mostrar la naturalesa humana despullada.

CATALÀ-ROCA

Un dels seus darrers treballs com a restaurador ha estat restaurar part de l'arxiu fotogràfic de Català-Roca. Explica que la gent veu a Català-Roca i a Cartier-Bresson com a fotògrafs similars. Ambdós retraten racons de la ciutat, la vida quotidiana d'una manera excepcional. Pòetica. Un, París; l'altre, Barcelona. «Cartier-Bresson gastava entre 35 i 45 carrets per dia, i feia les fotos que li passaven pels nassos. En canvi, Català-Roca, per fer fotos havia de tenir un contracte i finançar els carrets. Col·lava 15 que feia servir per ell», aclareix. El nivell econòmic de tots dos era ben diferent. Ho diu gràficament: «Un era francès i l'altre d'aquí, aquesta seria la gran diferència». Ambdós són genis, però un és més reconegut a nivell mundial. Una injustícia més.

La fotografia no té només problemes amb la humitat. Segons explica: «el plàstic és un material profundament inestable, es descomposa». El mateix Roca ja tenia un apartat amb imatges per restaurar. És un problema d'aquest art, «la fotografia és un art nou, amb prou feines té poc més de 150 anys d'edat, però quan la gent ha estudiat seriosament aquest tema, ens hem trobat un trencament molt gran», el format digital. «Tenim el mateix problema amb el cinema sonor i el cinema mut, es va cremar bona part de l'etapa anterior.

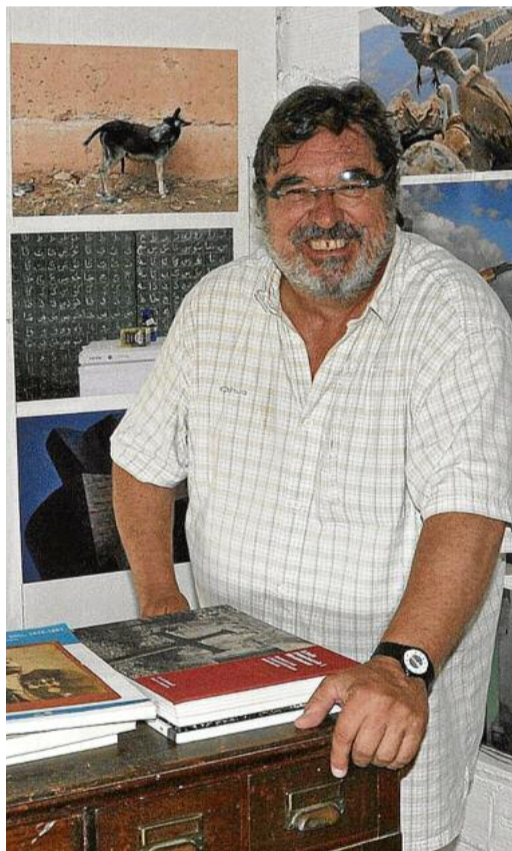
La gent no valora el format antic i allò que salvem quedarà per al futur. S'ha de ser conscient que és un tresor a preservar», reclama.

CONSERVACIÓ

Com a restaurador, ha publicat *Identificación y conservación de fotografías*, reeditat el 2013. «El vaig fer pensant en la biblioteca que no sap què fer davant d'una col·lecció que han donat a la seva biblioteca». És un manual àgil, que dona exemples fàcils d'entendre i que resolen els dubtes de les persones no professionals amb la conservació de la fotografia. Una placa antiga mal conservada es pot recuperar?, preguntem. «La pregunta és: l'has de veure? Cal invertir hores per tornar a veure la imatge original? La millor inversió és conservar les col·leccions, així no restaures», diu. Establint un símil amb la medicina preventiva actual: tinguem hàbits sans i serà difícil que emmalalteixis. Pel que fa a la fotografia digital, Mestre creu que la millor manera de protegir les col·leccions és tenir-ne no dues còpies, sinó tres o més: «les que siguin necessàries», diu, perquè correm el risc que desapareguin els arxius.

El cuidador d'imatges

El fotògraf gironí Jordi Mestre té una trajectòria dilatada. Com a restaurador, ha posat en solfa part de la col·lecció de Català-Roca i és l'autor d'un manual de restauració molt aplaudit. Com a fotoperiodista especialitzat en arqueologia, ha viatjat per mig món, d'Atapuerca, als deserts del Sàhara i Baixa Califòrnia.

FOTOS:

► **Roca tenia un apartat amb imatges per restaurar, un problema amb el qual es troba la fotografia perquè -recorda- és un art nou, amb prou feines té poc més de 150 anys**

ELS JACIMENTS

Va ser fotògraf oficial a Atapuerca (Burgos) durant 10 anys, també a Orce (Granada). Per l'objectiu de la seva càmera han passat moltes celebritats, del príncep de Mònaco a l'antic president càntabre, Revilla. Actualment presenta al Claustre de Peralada una petita exposició sobre Nureyev, el famós ballarí. Una de les seves imatges va ser portada de la revista *Nature*, sobre el primer europeu conegut, publicada fa uns sis anys.

El gironí defensa que la fotografia arqueològica està per mostrar els pas-

sos que fan els arqueòlegs per treure de la terra les descobertes d'una humanitat poc coneguda. És una fotografia al servei de la ciència.

«Cal trobar una manera d'ordenar i mostrar les coses», aquest és el secret d'una bona feina, explica, allò que valoren els arqueòlegs que confien en els seus serveis. Creu haver superat alguns reptes, com quan li reclamaven que es fotografiés la zona d'excavació de nit o en imatges aèries. Mostra algunes fotografies dels grups de treball, amb detalls curiosos, com els accidents dels arqueòlegs. És el cas d'Eudald Carbonell, cap de les excavacions a Atapuerca, que es va fracturar el nas en colpejar-se per accident en unes jornades de treball.

EDUARD TODA

L'any 1885, un explorador va excavar la tomba Tebas 1, a la capital de l'Egipte antic. Era Eduard Toda Güell (1856-1941). Part d'aquelles trobades van anar al Museu de Vilanova i la Geltrú. Parlem d'algú que va arribar molt abans que el famós arqueòleg Carter descobrís la tomba de Tutankamó i la seva maledicció, tan cinematogràfica.

Aquell viatge, potenciat pels francesos que pretenien construir i dominar el Canal de Suez, va fer que arribés a Vilanova un bon llegat egipci. Les restes van passar al Museu Arqueològic de Barcelona i a Madrid. Mestre ha restaurat un seguit de fotos, algunes força deteriorades, embolicades a la manera dels papirs, que documenten la odissea. És la col·lecció fotogràfica Eduard Toda, del Museu de Vilanova i la Geltrú.

En el viatge de tornada, Toda va trobar que a l'Alguer parlaven català, i va restaurar Poblet. «Moltes de les fotos de Domènech i Muntaner han passat també per les meves mans», declara. Ell i Puig Cadafalch van endegar l'estudi del Romànic a casa nostra, i van catalogar el nostre ric patrimoni que, segons Mestre: «Ens col·loca en un lloc privilegiat a nivell mundial. I no ho sabem potenciar prou».

El fotògraf gironí té en el seu bagatge una trajectòria de 10 anys a Atapuerca, un dels grans tòtems de l'arqueologia mundial. A Orce, a Granada, per exemple, ha estat molt de temps veient una defensa de mamut de 4 a 5 metres, en la excavació. La imatge, evocadora, et parla del *tempus fugit* dels humans. Declara que a nivell personal l'ha enriquit, sobretot, l'art paleolític. Vol publicar un assaig, *L'Art, de les caverne*s a l'ordinador a on repassa les constants visuals de l'home: «Hi ha un paral·lelisme absolut entre les coves paleolítiques i les esflègies romàniques», declara.

SÍMBOLS ETERNES

«Sillegeixes *L'Apocalipsi de Sant Joan*, pots desxifrar les coves paleolítiques. Som els mateixos i diem les ma-

R